

Сеньків О. М.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Харкавців І. Р.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ВИРАЖЕННЯ ЕКСПЛІЦИТНОЇ ТА ІМПЛІЦИТНОЇ ОЦІНКИ В ФЕНТЕЗІЙНОМУ ГРАФІЧНОМУ РОМАНІ (НА МАТЕРІАЛІ СЕРІЇ КНИГ КАЗУ КІБУШУ «АМУЛЕТ»)

Казу Кібушу – сучасний американський письменник та ілюстратор, відомий за серію графічних романів «Амулет». Його графічні романи досліджені здебільшого у плані їх дидактичного потенціалу. Однак його творчість потребує більш детального лінгвістичного аналізу, що зумовило вибір теми дослідження.

У даній розвідці розглядається питання вираження експліцитної та імпліцитної оцінки у графічних романах К. Кібушу. У графічному романі жанру фентезі експліцитна оцінка може бути виражена як вербально так і невербально (з допомогою зображень), а імпліцитна – вербально-невербально водночас. Проаналізовано вираження експліцитної та імпліцитної оцінки на різних рівнях мовної структури: лексичному, морфологічному, синтаксичному, фонетичному та фразеологічному. Встановлено, що у проаналізованих графічних романах із серії «Амулет» продуктивною оцінкою є експліцитна. Засоби образності мови такі як метафора, персоніфікація, іронія та порівняння відображають експліцитну оцінку на лексичному рівні. Найпродуктивнішими серед яких є порівняння. На морфологічному рівні експліцитність виражена з допомогою оцінних прикметників, а на фонетичному – ономапоеті. На фразеологічному рівні експліцитність виражена з допомогою узуальних ідіом, на основі гіпербол та метафоричного перенесення, зокрема для вираження негативної оцінки. Імпліцитна оцінка реалізується на морфологічному та синтаксичному рівнях. На морфологічному рівні імпліцитними засобами реалізації категорії оцінки у 3-х романах серії «Амулет» є іменники та вигук, рідше займенники та дієслова. На синтаксичному рівні імпліцитна оцінка виражена риторичними запитаннями та неповними реченнями. Встановлено, що продуктивними видами імпліцитності є пресупозиції та еліптичні засоби мовлення. Схарактеризовано роль синього кольору для передачі як експліцитної так й імпліцитної оцінки. Він набуває світлого відтінку, коли передає позитивну експліцитну оцінку чи доповнює імпліцитну позитивну оцінку, та є більш насиченим, коли доповнює негативну імпліцитну оцінку.

Ключові слова: графічний роман, фентезі, Казу Кібушу, експліцитність, імпліцитність, оцінка.

Постановка проблеми. Різноманітність літературного жанру фентезі зумовила багатоплановість його вивчення. Однією з його особливостей є «легкість» взаємодії з іншими жанрами літератури. Тим паче, що загальною тенденцією розвитку сучасної літератури є написання художніх творів у перехресних жанрах (гібридних, крос-жанрах). Не став винятком і порівняно новий жанр «графічний роман», котрий сам по собі є перехресним і містить елементи візуального мистецтва та художньої літератури.

Під графічним романом розуміють художній твір, який «містить зображення, але зображення повинні бути інтегровані з текстом, щоб разом вони створювали розповідь» [15, с. 17]. Зобра-

ження і текст у графічному романі не повторюють один одного, а доповнюють те, що було передано одним із них. Своїм походженням він тяжіє до коміксу. Власне тому графічний роман «зазвичай включає текст, зображення, кульки зі словами, звукові ефекти та панелі» [12, с. 2]. Часто поняття «комікс» та «графічний роман» використовуються як синонімічні, а обсяг коміксу більше 30 сторінок можуть віднести до графічного роману. Однак на думку деяких дослідників ці поняття не є тотожними і відповідно мають ряд відмінностей. У коміксах лише частина історії публікується в кожному номері, їм присвоюють міжнародний стандартний серійний номер ISSN. Графічні романи видають як цілісні твори. Сюжет

графічного роману зазвичай складний, призначений як для підлітків, так і дорослих. Як книгам, графічним романам надається міжнародний стандартний ISBN. Вперше термін був використаний у 1978 році Віллом Айснером [20, с. xiii].

У кожний літературний твір його автор закладає експліцитну оцінку персонажів чи подій (коли оціночні значення легко інтерпретуються). Проте для інтерпретації художнього твору важлива також й імпліцитна оцінка («прямо не виражене ставлення мовця» (у художньому творі автора) до об'єкта висловлювання» [3, с. 57]). У графічному романі жанру фентезі експліцитна оцінка може бути виражена як вербально так і невербально (з допомогою зображень), а імпліцитна як суто вербально, так і вербально та невербально водночас.

Казу Кібуішу – сучасний американський письменник та ілюстратор. Він відомий за серію графічних романів «Амулет». Його твори досліджені здебільшого у плані їх дидактичного потенціалу. Однак його творчість потребує більш детального лінгвістичного аналізу, що зумовило вибір теми дослідження.

Актуальність даної розвідки зумовлена зацікавленням сучасної лінгвістики новим явищем масової культури «графічним романом», а також її направленістю до вивчення мультимодальних текстів, зокрема їх інтерпретації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Графічний роман став об'єктом дослідження у працях: Ф. Голдсміт [15], Я. Бетенс, Г. Фрей [13], А. Д. Ротшильд [20] та ін. Серед українських учених, котрі досліджували графічний роман варто виділити розвідки: М. Івасишин [4], О. Колесник [6], О. Підгрушної [8], С. Підпригори [9] та ін. Проблемами експліцитності та імпліцитності займалися: Т. Бобошко [1], К. Деркін [14], М. Добровольська [3], М. Камінська [5], Н. Лужецька [7], Л. Ляшова [19] та ін.

Мета даної розвідки – розглянути вираження експліцитної та імпліцитної оцінки у серії графічних романів Казу Кібуішу «Амулет».

Предметом дослідження є способи вираження експліцитної та імпліцитної оцінки у графічних романах К. Кібуішу серії «Амулет».

Об'єктом дослідження – перші три графічні романи К. Кібуішу з серії «Амулет».

Виклад основного матеріалу. Сьогодні текст художнього твору розглядається не лише у межах однієї семіотичної системи, а у декількох. Як наслідок, було введено поняття мультимодального (креолізованого) тексту, тобто тексту, який «розкривається за допомогою двох і більше семіотич-

них систем» [2, с. 24]. Автори художніх творів все більше роблять ставку на засоби мультимодальності для вираження експліцитної та імпліцитної оцінки.

Експліцитна та імпліцитна оцінки мають вираження на різних рівнях мови: фонетичному, лексичному, морфологічному, фразеологічному та синтаксичному [1, с. 38-39]. Проте для мультимодальних текстів, в тому числі і графічних романів, має і графічний рівень мови (різномірність шрифту, курсив, підкреслення, закреслення, виділення, зумисне злиття текстових компонентів). Дослідники встановлено, що засобами імпліцитної оцінки на лексичному рівні є тропи. М. Добровольська зазначає, що «Сигнальними маяками розуміння імпліцитної інформації виступають засоби образності, такі як метафора, епітет, метонімія, порівняння» [3, с. 56]. Інші ж вважають, що стилістичні фігури мають експліцитну оцінність. Дослідники виділяють такі види імплікативності як: текстові імплікації («імпліцитність синтагматичного характеру, в основі якої лежить формальна відсутність елементів послідовної консеквентної частини логічної схеми «якщо А, то Б»»), пресупозиції («імпліцитні компоненти тексту, які автор вважає істинними і відомими адресату») [7, с. 117], імпліцитну предикативність (під якою розуміють приховані значення слів, а також організацію висловлювання або тексту з опущеними логічними зв'язками), підтекст («прихований смисл художнього твору, який свідомо чи підсвідомо вибудовується автором і відтворюється читачем у процесі сприймання художнього тексту») [11, с. 389] та еліптичні засоби мовлення [7, с. 117].

У графічному романі експліцитна оцінка підсилюється з допомогою зображень. Хоча вони не мають такого ключового значення як для вербальних одиниць з імпліцитною оцінкою, де зображення слугують «контекстом». У тексті творів експліцитна оцінка на морфологічному рівні виражена насамперед прикметниками та іменниками, які передають негативну оцінку такі як: 'wrong', 'terrible', 'stupid', 'crazy', 'scum', 'dirtybags'. Наприклад:

[16, с. 136]

[17, с. 29]

[16, с. 137]

[18, с. 35]

[17, с. 9]

[18, с. 130]

[17, с. 13]

[18, с. 172]

[17, с. 106]

[18, с. 34]

Продуктивним засобом експліцитності на фонетичному рівні є ониматопея.

[16, с. 34]

Дані приклади також включають лайливі слова 'scum' та 'dirtbags'.

А також оцінні прикметники, що виражають позитивне ставлення героя: 'fine', 'good', 'nice', 'powerful'.

[16, с. 48]

[17, с. 35]

[16, с. 60]

[16, с. 108]

На фразеологічному рівні негативна експліцитна оцінка виражена за допомогою узуальних ідіом, зокрема на основі гіпербол та метафоричного перенесення. Наприклад: ‘in the middle of nowhere’, ‘a real pain in the neck’, ‘have one less mouth to feed’, ‘dead end’, ‘turn to dust’ та ін.

[16, с. 16]

[16, с. 65]

Рідше наявні ідіоми на позначення позитивної експліцитної оцінки. Наприклад, ‘on top of’, ‘the coast is clear’.

[16, с. 117]

[16, с. 132]

[17, с. 53]

На лексичному рівні експліцитна оцінка виражена стилістичними фігурами, зокрема метафорами, персоніфікацією, порівняннями, іронією. Метафора 'little worm' (маленька квола істота) також включає плеоназм. Найпродуктивнішими серед яких є порівняння. Наприклад:

[17, с. 91]

[16, с. 27]

[17, с. 167]

[17, с. 126]

[18, с. 84]

[16, с. 18]

[18, с. 152]

[18, с. 86]

[16, с. 27]

На морфологічному рівні імпліцитними засобами реалізації категорії оцінки у 3-х романах серії «Амулет» є іменники (the Albatross, the house, the Moth) та вигуки, рідше займенники (one) та дієслова. Особливістю вигуків є їх амбівалентність для виражених емоцій [10, с. 145]. Лише для героїв твору відомо, що то за ‘the house’, та що ‘the Albatross’ та ‘the Moth’ є транспортними засобами. Наприклад:

[18, с. 85]

[16, с. 79]

[16, с. 149]

[там само, с. 117]

[там само, с. 158]

[18, с. 131]

[там само, с. 96]

[там само, с. 135]

На синтаксичному рівні імпліцитна оцінка виражена риторичними запитаннями та неповними реченнями.

[17, с. 51]

[там само, с. 69]

[16, с. 86]

[там само, с. 144]

Окрім того колір, як засіб мультимодальності, також служить засобом передачі емоцій і оцінки. У зазначаних романах К. Кабуішу це насамперед є синій колір, який може відображати як позитивну так і негативну оцінку. Він є світлим, коли передає позитивну експліцитну оцінку чи доповнює імпліцитну позитивну оцінку, та є більш насиченим, коли доповнює негативну імпліцитну оцінку.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, у проаналізованих графічних романах із серії «Амулет» продуктивною оцінкою є експліцитна. Експліцитна оцінка з допомогою зображень та вербальних компонентів тексту. Імпліцитна оцінка реалізується на лексичному та синтаксичному рівнях.

Перспективним вбачаємо дослідження вираження імпліцитної оцінки у творах жанру фентезі інших авторів, а також типологічні дослідження реалізації категорій експліцитності та імпліцитності в графічних романах, зокрема в українській та англійських мовах. Також лінгвістичного аналізу потребують інші графічні романи К. Кабуіші з серії «Амулет».

Список літератури:

1. Бобешко Т. М. Імпліцитні засоби вираження категорії оцінки Україна і світ: діалог мов та культур. К.: Видавничий центр КНЛУ. С. 37-39.
2. Гудзь Н. О. Мультимодальність як визначальна риса веб-сайтів екологічної тематики. Сучасний стан і перспективи лінгвістичних досліджень та проблем перекладу: тези доповідей всеукраїнської наукової конференції пам'яті доктора філологічних наук, професора Д. І. Квеселевича. С. 24-27. URL: http://eprints.zu.edu.ua/11977/1/%D0%93%D1%83%D0%B4%D0%B7%D1%8C_3.pdf
3. Добровольська М. Б. Поняття імпліцитності та імпліцитної оцінки в лінгвістиці. Львівський філологічний часопис. 2019. № 5. С. 55-59. URL: <https://journal.ldubgd.edu.ua/index.php/philology/article/view/1173/1142>
4. Івасишин М. Р. Мультимодальність англomовного коміксу: лінгвальний і екстралінгвальний виміри : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2019. 404 с.
5. Камінська М. О. Імпліцитна негативна оцінка в сучасному англomовному діалогічному дискурсі: когнітивно-прагматичний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київський нац. лінгвістичний ун-т. Київ, 2019. 20 с.
6. Колесник О. С. Поетика графічного роману: синтез мистецтв та транспозиції. Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури : збірник наукових праць; вип. XXXI. К. : Міленіум, 2013. С. 301-307.

7. Лужецька Наталія. Імплицитні текстові засоби у комунікативно-прагматичному полі І. Франка. Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць ДДПУ імені Івана Франка. Серію «Філологія». Вип. 38. Дрогобич, 2016. С. 116-122.
8. Підгрушна О. Г. Особливості відтворення графічного роману (на матеріалі українського перекладу англомовної серії коміксів «Вартові»). URL: <https://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/httpsdoi.org10.31174send-ph2019-212vii63-12.pdf>
9. Підпригора С. Графічний роман як інтермедіальна проекція (на матеріалі роману «Діра» С. Захарова). Науковий вісник МНУ імені ВО Сухомлинського. Філологічні науки (літературознавство). № 2 (20) Миколаїв, 2017. С. 180-187.
10. Сеньків О. Образ підлітка у графічному романі жанру фентезі (на матеріалі романів Казу Кібуїші). Закарпатські філологічні студії. Ужгород, 2021. Випуск 18. С. 145-151.
11. Фока Марія. Підтекст літературно-художнього твору як літературознавча проблема. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/download/all-science/20.pdf>
12. A Guide to Using Graphic Novels with Children and Teens. URL: https://www.scholastic.com/graphix_teacher/pdf/Graphix%20Teachers%20guide.pdf
13. Goldsmith Francisca. Graphic Novels Now: Building, Managing, and Marketing a Dynamic Collection. American Library Association, 2005. 113 p.
14. Rothschild Aviva D. Graphic Novels: A Bibliographic Guide to Book-length Comics. Libraries Unlimited, 1995. 245 p.
15. Baetens Jan, Frey Hugo. The Graphic Novel: An Introduction Cambridge University Press, 2015. 286 p.
16. Durkin Kevin. Implicit Content and Implicit in Mass Media Use Implicit and Explicit Mental Processes, 1998. pp. 273-291.
17. Kazu Kibuishi. Amulet: The Stonekeeper. Graphix, 2009. 185 p
18. Kazu Kibuishi. Amulet: The Stonekeeper's Curse. Book Two. Graphix, 2009. 217 p.
19. Kazu Kibuishi. Amulet: The Cloud Searchers. Scholastic, 2010. 197 p.
20. Liashchova Liudmila. The Explicit and the Implicit in Language and Speech. Cambridge Scholars Publishing, 2018. 327 p.

Senkiv O. M., Kharkavtsiv I. R. THE EXPRESSION OF EXPLICIT AND IMPLICIT EVALUATION IN A FANTASY GRAPHIC NOVEL (BASED ON KAZU KIBUISHU'S 'AMULET' BOOK SERIES)

Kazu Kibuishi is a modern American writer and illustrator, best known for the series of graphic novels 'Amulet'. Most studies have been focused on the analysis of the didactic potential of his graphic novels. However, his works require a more detailed linguistic analysis, which led to the choice of the research topic.

This study highlights the issue of expressing explicit and implicit evaluation in K. Kibuishi's graphic novels. In fantasy graphic novels, an explicit evaluation can be expressed both verbally and nonverbally (using images), and an implicit evaluation can be expressed verbally and nonverbally at the same time. The expression of explicit and implicit evaluation at different levels of the language structure: lexical, morphological, syntactic, phonetic and phraseological, is analysed in the article. It is shown that in the first three graphic novels from 'Amulet' book series, the productive evaluation is explicit. Stylistic devices such as metaphors, personification, irony, and similes reflect an explicit evaluation at the lexical level. The most productive among them are similes. At the morphological level, explicitness is expressed using evaluative adjectives, and at the phonetic level – onomatopoeia. At the phraseological level, explicitness is expressed with idioms, based on hyperbole and metaphorical transference, especially for negative evaluation. Implicit evaluation is realised at the morphological and syntactic levels. At the morphological level, nouns and interjections, less often pronouns and verbs, are used to express implicit evaluation. At the syntactic level, implicit evaluation is expressed by rhetorical questions and incomplete sentences.

This work has revealed that the productive types of implicitness in three first graphic novels of 'Amulet' book series are presuppositions and elliptical means of speech. The role of blue colour for expressing both explicitness and implicitness is described. It takes on a lighter hue when it conveys a positive explicit evaluation or is a background to an implicit positive evaluation; and it is darker when it reflects a negative implicit evaluation.

Key words: *graphic novel, fantasy, Kazu Kibuishi, explicitness, implicitness, evaluation.*